

ANONİM ve LİMİTED ŞİRKETLERDE TASFİYE MEMURLARININ ATANMA ve GÖREVDEN ALINMA USULÜ

APPOINTING AND DISMISSAL PROCEDURES OF LIQUIDATION
OFFICERS IN LIMITED LIABILITY AND JOINT-STOCK COMPANIES

Mustafa YAVUZ*

ÖZ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca kanuni istisnalar saklı olmak üzere, sona eren anonim ve limited şirketler tasfiyeye girer. İflas hali dışında tasfiye işlemleri tasfiye memurları tarafından yerine getirilir. Anılan Kanun'da tasfiye memurlarının değişik yöntemlerle atanabilmesi öngörülmüştür. Buna göre tasfiye memurları; "esas sözleşme", "genel kurul kararı", "kanun yolu" ve "mahkeme kararı" ile olmak üzere dört farklı şekilde atanabilir. Tasfiye memurlarının görevden alınması ve yerlerine yenilerinin atanması ise üç durumda mümkündür. Nitekim tasfiye memurları, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabileceği gibi, ortaklardan birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında mahkeme de tasfiyeye memur kişileri görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir. Ayrıca, şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin

ABSTRACT

In accordance with the Turkish Commercial Code numbered 6102, joint-stock and limited liability companies enter into liquidation, with the exception of legal exceptions. Liquidation proceedings shall be carried out by the liquidation officers except for bankruptcy cases. It is stated in the mentioned law that liquidators may be appointed by different methods. Accordingly, liquidation officers can be assigned in four different ways, with "the main contract", "the decision of the general assembly", "legal remedy" and "court decision". The dismissal of liquidators from duty and the appointment of others in place are possible in three cases. As a matter of fact, liquidation officers can be taken by the general assembly at any time from the office. Besides, they are dismissed by court decision with the demand of one of the partners and in the presence of the justifiable causes. In addition, if none of the liquidation officers authorized to represent the company is a Turkish citizen and no one has a settlement in Turkey, the court shall

* Gümruk ve Ticaret Başmüfettişi

Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme istem üzerine söz konusu şarta uygun birini tasfiye memuru olarak atar. İşte bu çalışmada, TTK hükümleri kapsamında, anonim ve limited şirketlerde tasfiye memurlarının atanma ve görevden alınma usulü detaylı olarak irdelenmiş ve incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anonim şirket, limited şirket, tasfiye memuru, atama, görevden alma.

appoint an appropriate person as a liquidation officer upon request. In this work, the procedure of appointment and dismissal of liquidation officers in joint-stock and limited companies under the provisions of Turkish Commercial Code has been examined in detail.

Keywords: Joint stock company, limited liability company, liquidation officer, appointment, dismissal

1- GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) uyarınca kanuni istisnalar saklı olmak üzere sona eren anonim ve limited şirket tasfiyeye girer. Bu şirketlerin ticaret sicilinden terkin olabilmesi için tasfiye işlemlerinin TTK’da öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde tamamlanması gerekir. Tasfiye işlemleri ise kural olarak tasfiye memurları tarafından yapılır. Ancak şirket iflas nedeniyle sona ermişse tasfiye işlemleri iflas idaresince 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu² **hükümlerine göre yerine getirilir**. Tasfiye memuru, tek kişi olabileceği gibi birden fazla kişi de olabilir. Hatta tüzel kişiler bile tasfiye memuru olabilir. Ancak, bir tüzel kişi tasfiye memurluğuna atandığı takdirde, tüzel kişi tarafından bir gerçek kişi de belirlenir. Gerçek kişi tasfiye memurlarının tam ehliyetli olması gerekir. Ayrıca, tasfiye işlerinin sağlıklı yürüyebilmesi için temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması şarttır. Tasfiye memurları, belli bir süre için ve tekrarlanan seçim şeklinde değil, tasfiye sürecini tamamlamak üzere atanırlar.

Anonim ve limited şirketlerin **yönetim organı**,³ tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. Tasfiye işlerinin yönetim organınca yapılması halinde de aynı usul uygulanır. Tasfiye memurları, atamayla göreve başlarlar. Dolayısıyla tescil, kurucu değil bildirici etkiye sahiptir. Öte yandan, esas sözleşmede⁴ veya atama kararında aksi öngörülmedikçe tasfiye memurları olağan ücrete hak kazanırlar.

Bu çalışmada, TTK hükümleri çerçevesinde anonim ve limited şirketlerde tasfiye memurlarının atanma ve görevden alınma usulü hakkında detaylı bilgi verilecektir. Belirtelim ki, TTK’nın anonim şirketler bölümünde düzenlenen tasfiye memurlarına ilişkin hükümler, aynı Kanun’un 636/V. maddesinde yapılan atfı dolayısıyla limited şirketler hakkında da kıyasen geçerlidir.

2- TASFİYE MEMURLARININ ATANMASI

TTK’nın 536. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında; *“Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır.”* ve *“Şirketin*

¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

² 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu, 19.06.1932 tarihli ve 2128 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

³ Bu çalışmada geçen “yönetim organı” ibaresi ile anonim şirketlerde yönetim kurulu, limited şirketlerde ise müdür/müdürler kurulu kastedilmiştir.

⁴ Bu çalışmada geçen “esas sözleşme” ibaresi ile anonim şirketlerde esas sözleşme, limited şirketlerde ise şirket sözleşmesi kastedilmiştir.

feshine mahkemenin karar verdiği hallerde tasfiye memuru mahkemece atanır.” denilmektedir. Bahsi geçen hükümler çerçevesinde tasfiye memurları dört farklı şekilde atanabilir. Bu yöntemler; **esas sözleşme, genel kurul kararı, kanun yolu ve mahkeme kararı ile atanmadır**. Hemen ifade edelim ki, tasfiye memurlarının atanma yöntemlerindeki farklılık, görev ve yetkilerini etkilemediği gibi ifa edilen görevin kapsam ve içeriğinde de herhangi bir değişikliğe sebep olmaz.

2.1- Esas Sözleşme ile Atanma

Kuruluşta ya da sonradan sözleşme değişikliği yapılarak tasfiye memurlarının kimler olacağı esas sözleşmede gösterilebilir. Esas sözleşmede tasfiye memurları ismen ya da başka bir şekilde belirtilerek de atanabilir. Esas sözleşmede tasfiye memurlarının belirlenmesi üçüncü bir kişiye de bırakılmış olabilir. Atanma ismen değil de başka şekilde belirtme yolu ile yapılmışsa (örneğin, baro başkanı, ticaret ve sanayi odasının hukuk müşaviri, şirketin hukuk müşavirleri gibi), memurların teskilinin gerektiği anda bu sıfatı haiz olanlar tasfiye memuru olarak kabul edilecektir.⁵

2.2- Genel Kurul Tarafından Atanma

Tasfiye memurları esas sözleşme ile atanmamış ise genel kurul kararı ile belirlenir. Şirketin sona ermesinden önce veya sonra genel kurul tasfiye memurlarını seçer. Genel kurul kararı ile atanma mevcut yöntemler arasında **doğal** olanıdır. Genel kurulun tasfiye memuru atamasına ilişkin kararı, anonim şirketler için TTK'nın 418. maddesinde, limited şirketler için de aynı Kanun'un 620. maddesinde öngörülen olağan nisaplarla alınır. Esas sözleşme ile atanmada olduğu gibi genel kurulca yapılacak atamalarda da tasfiye memurlarının şirket ortağı olması zorunlu değildir. Genel kurul tasfiye memuru olarak ortaklardan birini atayabileceği gibi üçüncü bir kişiyi de atayabilir.

2.3- Kanun Yoluyla Atanma

Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde tasfiye, anonim şirketlerde **yönetim kurulu**, limited şirketlerde **müdür/müdürler kurulu** tarafından yapılır (TTK md. 536/l). Bunun için genel kurulun toplanıp bir karar almasına ve yönetim organını görevlendirmesine gerek yoktur. Belirtilen durumda yönetim organı kanun gereği **otomatik olarak** tasfiye memuru sıfatını kazanır.⁶ Söz konusu görevin yönetim kurulu tarafından yerine getirilmesi **yasal zorunluluktur**. Bu durumda yönetim kurulu/müdürler, şirketin hem yönetim organı, hem de tasfiye organı olarak çift fonksiyon icra ederler.

Yönetim organı, görevlerine tasfiye amacı ile sınırlı olarak devam eder ve tasfiye memuru sıfatı ile gereken tasfiye işlemlerini yürütür; bu iki görev birbirinden bağımsız bir şekilde ifa edilir. Yönetim organı tarafından ise tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemler yerine getirilir. Örneğin; genel kurul esas sözleşme değişikliği için toplantıya çağrılırken “yönetim organı” sıfatıyla, tasfiye envanteri ile ara ve son bilanço düzenlenirken ise “tasfiye memuru” sıfatı ile hareket edilir.⁷

⁵ Reha Poroy ve diğerleri, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 2003, s.827.

⁶ İsmail Doğanay, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Ankara 1974, s.957.

⁷ http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_765.htm (Erişim tarihi: 22 Kasım 2016)

2.4- Mahkeme Tarafından Atanma

TTK'ya göre tasfiye memurları, üç durumda ve istisnai olarak mahkeme tarafından atanabilir. Yetkili mahkeme ise şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir. Söz konusu durumlar aşağıda açıklanmıştır.

- 1- Bunlardan birincisi şirketin feshine mahkemece karar verildiği hallerde tasfiye memurunun mahkeme tarafından atanmasıdır. Bu kapsamda, TTK'nın 536/III. maddesine göre şirketin feshine mahkemenin karar verdiği hallerde⁸ tasfiye memuru mahkemece atanır. Şirketin feshine karar veren mahkeme, tasfiye memuru tayin edebilmek için kendisinden bu yönde bir talepte bulunulmasını beklemeden tasfiye memuru atayabilir. Keza, feshine karar veren mahkeme tasfiye memuru atayıp atamama hususunda serbest olmayıp, tasfiye memurunu belirlemek zorundadır. Öyle ki, tasfiye memuru olsa bile feshine karar verilmesi halinde mahkemenin yeniden tasfiye memuru ataması gerekir.
- 2- Mahkemenin tasfiye memurunu atayacağı bir diğer durum ise TTK'nın 537/II. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre; **ortaklardan birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında**, mahkeme tasfiyeye memur kişileri görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir. Her bir ortak⁹ mahkemeye başvurarak böyle bir talepte bulunabilme hakkına sahiptir. Ancak mezkûr maddeye göre mahkeme, talep olmadan resen tasfiye memuru atayamaz. Görevden alma ve yeni atama talebinde bulunan ortağın, buna ilişkin dayandığı haklı sebebi ortaya koyması ve ispatlaması gerekir. Sebebin haklılığını değerlendirecek olan mahkemedir.

Tasfiye memurlarının görevden alınmalarına ilişkin haklı sebeplerin neler olduğu Kanun'da sayılmamakla birlikte; tasfiye memurunun belirli bir pay grubu lehine hareket etmesi, işlerini savsaklaması, kendisine duyulan güveni sarsıcı tavır ve davranışlar içinde bulunması gibi haller ile bilgisizlik, tarafgirlik, tasfiye işini gereği gibi zamanında yapmamak, yolsuzluk, ileri yaş, iş yükünün fazlalığı, hastalık, ehliyet kaybı gibi hususlar görevden alınmak için haklı sebep olarak kabul edilebilir.¹⁰

- 3- Tasfiye işlerinin sağlıklı yürüyebilmesi için TTK, temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve bu kişinin yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması şartını getirmiştir. Eğer ki, şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye'de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme ortaklardan veya alacaklılardan birinin veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemiyle söz konusu şartta uygun birini tasfiye memuru olarak atamaya yetkilidir (TTK md. 536/IV, 537/III).

3- TASFİYE MEMURLARININ GÖREVDEN ALINMASI

3.1- Genel Kurul Tarafından Görevden Alınma

Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim organı üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir (TTK md. 537/I). Söz konusu hüküm emredici nitelikte düzenlenmiştir. Dolayısıyla, esas sözleşmeye konulacak bir hükümle genel kurulun tasfiye memurlarını görevden alma hakkı kaldırıl-

⁸ TTK'ya göre mahkeme, kuruluştaki kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi, şirketin gerekli organlarından birinin olmaması veya genel kurulun toplanamaması ile haklı sebeplerin varlığı hallerinde şirketin feshine karar verebilmektedir.

⁹ Davacı, hem davayı açtığı sırada ortak olmalı, hem de davanın bitimine kadar bu sıfatını devam ettirmelidir.

¹⁰ Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s.170.

maz, sınırlandırılmaz ve şarta bağlanamaz. Genel kurul, sadece tasfiye görevini yerine getiren yönetim organı üyelerini değil, bu görevi ifa eden üçüncü kişileri de her zaman görevden almaya yetkilidir. Bu bağlamda genel kurul, istediği ve lüzum gördüğü zaman tasfiye memurlarını görevden alabilir; ancak genel kurulun gündeminde görevden almaya ilişkin bir maddenin bulunması gerekli değildir.

Mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarını görevden alma yetkisi mahkemeye ait olmakla birlikte, mahkemece atanmış tasfiye memurunun genel kurul kararı ile görevden alınıp alınmayacağı hususu öğretilmektedir. Bazı yazarlar, bahsi geçen durumda genel kurulun tasfiye memurlarını görevden alamayacağını savunmakta iken, bazı yazarlar da mahkemece atanmış olsa dahi genel kurulun söz konusu tasfiye memurlarını oybirliği ile azledebileceğini kabul etmektedir. Kanaatimizce, mahkeme tarafından atanmış tasfiye memurları ancak mahkeme kararıyla görevden alınabilir; genel kurulun bunları azletme yetkisi yoktur.

3.2- Mahkeme Kararıyla Görevden Alınma

3.2.1- Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde

Azlık oluşturma şartı aranmaksızın her bir şirket ortağı, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurarak tasfiye memurlarının görevden alınmasını isteyebilir (TTK md. 537/II). Söz konusu yetkinin kullanımında, tasfiye memurlarının esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla atanmış olması önemli değildir. Ancak bunun için haklı sebebin/sebeplerin varlığı şarttır. Dolayısıyla, azil talebinde bulunan ortağın, buna ilişkin dayandığı haklı sebebi ortaya koyması ve ispatlaması gerekir. Sebebi haklı bulan mahkeme ise sadece azil ve yeni tayin işlemi yapabilir, başka bir karar veremez.

Tasfiye memurunun görevden alınması için kusurlu olması gerekli değildir. Davada husumet ise azli istenilen tasfiye memurlarına yöneltilir. Yeri gelmişken belirtelim ki, kanun koyucu, haklı sebeplerin varlığı halinde tasfiye memurlarının görevden alınması yetkisini sadece şirket ortaklarına tanımıştır. Bu bağlamda, şirket alacaklıları, diğer üçüncü kişiler ve herhangi bir kamu kurumu böyle bir yetkiye sahip değildir.

Mahkeme tarafından atanan tasfiye memurları, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan olunurlar. Bu şekilde atanan tasfiye memurlarının tescil edilmeleri için buna ilişkin mahkeme kararının ibrazı yeterlidir. Tescil ve ilan işlemini, sadece tasfiye memurları değil, aynı zamanda yönetim organı üyeleri ve diğer üçüncü kişiler de yaptırabilir.

3.2.2- Tasfiye Memurlarının Hiçbirinin Türk Vatandaşı Olmaması ve Hiçbirinin Türkiye’de Yerleşim Yerin Bulunmaması Halinde

Bir önceki bölümde açıklandığı üzere, temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması şarttır. Ancak, anonim ve limited şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa, ortaklardan veya alacaklılardan birinin ya da Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine asliye ticaret mahkemesi tarafından söz konusu şarta uygun biri tasfiye memuru olarak atanır (TTK md. 537/III). Bu durumda şartları sağlamayan kişinin görevi de sona erer.

4- SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre yasal istisnalar saklı olmak üzere, sona eren anonim ve

limited şirketler tasfiyeye girer. İflas hali dışında tasfiye işlemleri tasfiye memurları tarafından yerine getirilir.

Tasfiye memurları; “esas sözleşme”, “genel kurul kararı”, “kanun yolu” ve “mahkeme kararı” ile olmak üzere 4 farklı şekilde atanabilir. Bu kapsamda; ismen ya da başka bir şekilde belirtilerek tasfiye memurlarının kimler olacağı esas sözleşmede gösterilebilir. Tasfiye memurları esas sözleşme ile atanmamış ise genel kurul kararı ile belirlenir. Eğer ki, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmamışsa tasfiye, anonim şirketlerde yönetim kurulu, limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu tarafından yapılır. Bu durumda yönetim organı, kanun yoluyla tasfiye memuru sıfatını kazanır. Öte yandan, TTK’ya göre tasfiye memurları üç halde mahkeme tarafından atanmaktadır. Bunlar, “şirketin feshine mahkemece karar verildiği haller”, “ortaklardan birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığı” ile “şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa ortaklardan veya alacaklılardan birinin veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi”dir.

Görevden almaya ilişkin olarak; esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim organı üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir. Ortaklardan birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında, mahkeme de tasfiyeye memur kişileri görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir. Son olarak şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme istem üzerine söz konusu şartta uygun birini tasfiye memuru olarak atar. Şartları sağlamayanların görevi ise sona erer.

KAYNAKÇA

- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (19.06.1932 tarihli ve 2128 sayılı R.G.).
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).
- DOĞANAY, İ. (1974). Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Ankara.
- TEKİNALP, Ünal. (2013). Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- POROY, R., TEKİNALP, Ü. ve ÇAMOĞLU, E. (2003). Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul.
- http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_765.htm